

KRISTIAN KOSONEN
VERINEN
TIE TYRJÄÄN

BAZAR

VERINEN
TIE TYRJÄÄN

KRISTIAN KOSONEN

**VERINEN
TIE TYRJÄÄN**

BAZAR

Bazar Kustannus Oy
www.bazarkustannus.fi

Copyright © Kristian Kosonen ja Bazar Kustannus, 2021

Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-376-178-0

Taitto: Jukka Iivarinen / Vitale
Painettu EU:ssa

Noralle ja Katille

Kiitos kun jaksoitte kuunnella, korjata ja kommentoida.

Ja kiitokset myös Taiteen edistämiskeskukselle tuesta.

1

LAATOKAN LUOTEISPUOLELLA HEINÄKUUN ALUSSA 1941

Edessä oli niittyaukea ja sen takana katajikkoinen, harjumainen mäki. Keskellä niittyä seiso i ränsistynyt harmaa lato, jonka katto oli osittain romahtanut. Lähes miehenmittainen laakea kivi jökötti ladon vieressä jyhkeänä. Aukeaa oli varmasti joskus viljelty, mutta nyt sen kasvusto oli kauttaaltaan villiintynyt.

Luonto oli kesäisen kirjava. Erivärisiä kukkia, polvenkorkuista heinikkoa ja muutama kitukasvuinen kuusi olivat löytäneet niityltä paikkansa. Ojat olivat kasvaneet jo melkein kokonaan umpeen, eikä niitä paljain silmin kauempaa edes huomannut. Ahomansikoita kasvoi ojien reunoilla punaisina ryppäinä.

Kuusimetsä ympäröi niittyä oikealla, ja vasemmalla loivan, pitkulaisen mäen sivulla näkyi lampi, jonka rannat olivat puuttomat ja soistuneet. Muutama kelo törrötti metsän reunassa ja joitakin puita oli kaatunut niitylle. Perhosia ja lintuja lenteli pellolla luonnon antimista nauttien. Mehiläiset hakivat kukista mettä, heinäsiirakat sirittivät ja linnut liversivät. Auringon lämpimät säteet hellivät kaikkea elävää tasapuolisesti. Kesäinen harmonia oli käsin

kosketeltavaa, edellispäiväinen rankkasade oli tehnyt luonnolle hyvää.

Kapteeni Aarne Mäenpää oli polvillaan pienen kärrypolun ojassa ja tuijotti silmä kovana niityn toisella puolella kohoavaa mäkeä, johon hänen johtamansa komppanian oli kohta hyökättävä. Välissä oli vielä jonkin verran metsää, mutta näkyvyyttä harvat puut eivät juuri haitanneet. Ojasta oli tavoitteeseen matkaa kolmisensataa metriä. Se ei ollut paljon, mutta aukea maasto huoletti Mäenpäätä melkoisesti. Jos vihollisella olisi riittävästi tulivoimaa, suomalaisten tappiot saattaisivat olla varsinkin niittyä ylittäessä hyvin raskaat. Toivottavasti viiden minuutin päästä alkava tykistön ja kranaatinheittimien keskitys osuisi kohdalleen ja olisi myös riittävän voimakas, Mäenpää suorastaan rukoili mielessään.

Saksalaismallisen kypärän hihna oli vedetty kireäksi jyrkävän leuan alle. Kiikarit ja karttialaukku lojuivat ojan penkalla. Hikipisarat valuivat vuolaina ohimoilta poskille. Vaaleat silmäripset räpyttivät kiivaaseen tahtiin, aivan kuin niitä olisi kirvellyt. Mäenpää oli ottanut FN-pistoolin oikeaan kouraansa valmiiksi ja puristi sen käsikahvaa pänsä vieressä rystyset valkoisina. Vasen kyynärpää lepäsi ojan penkalla. Kaksi kusiaista kiipesi hihaa pitkin hitaasti kämmentä kohti. Varkautelaisen sahanomistajan urheilullinen poika oli elämänsä kovimmassa paikassa.

Komppanian komentoryhmän johtaja, alikersantti Jukka Leinonen hiipi kumarassa oikealta Mäenpään luokse ja kuiskasi hiljaa:

– Kaikki on valmista, herra kapteeni. – Salospohjan joukkue on kärrypolun takana reservissä ja muut joukkueet ovat ketjussa valmiina hyökkäämään. Keskitys alkaa ihan pian.

Mäenpää ei kuullut Leinosen sanoja, luonnon tarjoamat äänet saivat hänet hämmennyksiin. Lintujen laulu ja heinä-sirkkojen sirtys tuntuivat epätodellisilta verrattuna siihen, mitä kohta oli luvassa. Myöskään puiden väleistä siivilöityvät, kauniisti säkenöivät auringon säteet eivät sopineet tilanteeseen ollenkaan. Vain jossain kaukana pauhaava tykinjyly todisti heidän olevan sodassa. Leinonen kurtisti otsaansa ja kysyi:

– Herra kapteeni, kuulitteko?

Mäenpää säpsähti ja kääntyi vihdoinkin Leinosen puoleen.

– Jaa-has. Hy-hyvä, Mäenpää yritti sanoa vakaalla äänellä, mutta ei ihan onnistunut siinä. Jännitys sai puheen takelelemaan. Hänellä ei ollut mitään käsitystä, mitä Leinonen oli äsken sanonut.

28-vuotias kapteeni Aarne Mäenpää oli ammattisotilas. Hyvin vaalea, urheilullinen upseeri oli ollut mukana jo talvisodassa, mutta varsinaista taistelukokemusta hänellä ei juuri ollut. Talvisodassa Mäenpää oli toiminut linjojen takana huoltotehtävissä, joista hän oli suoriutunut moitteettomasti.

Viime syksynä hän oli saanut vihdoinkin siirron Jalkaväkirykmentti 7:ään ensimmäisen pataljoonan kolmannen komppanian päälliköksi. Siirto oli ollut Mäenpäälle hyvin mieleinen, mutta pieni epäilyksen varjo pilasi sen. Hänellä ei ollut mitään käsitystä, kuinka pystyisi johtamaan miehiään taistelussa kovan paineen alla. Nyt se hetki oli koittanut, mutta pelko omista puutteellisista kyvyistä jäyti pahasti hänen sisintään eikä syvälle juurtunut ylimielisyys auttanut yhtään asiaa.

Toisaalta Leinosen sanoilla ei ollut mitään väliä. Mäenpää kyllä itse tiesi, miten komppania oli ryhmittynyt hyökkäykseen, sillä hän oli käskyt antanutkin hyvin koulutetuille varusmieskomppanian joukkueenjohtajille. Vänrikki

Salospohjan ensimmäinen joukkue oli reservissä ja liittyisi tarvittaessa muun komppanian mukana hyökkäykseen. Konekiväärikomppanian kolme konekivääriä olivat tukena, jos rynnäkö jostain syystä pysähtyisi. Mäenpää oli toisen ja kolmannen joukkueen saumassa, neljäs joukkue oli vasemmalla lammen suunnassa.

Itse hän ei rynnäkköön lähtisi, vaikka pistoolia kädessä pitikin. Mäenpää halusi olla ryhmytyksen mukana lähdön hetkellä ja nähdä aitiopaikalta, mitä tuleman piti ja reagoida tarvittaessa taistelun tuomiin yllättäviin muutoksiin. Pistoolin hän oli ottanut käteensä lähinnä näyttääkseen miehilleen, että myös hän oli valmis taisteluun. Epävarmuudesta huolimatta kapteeni Mäenpää ei ollut mikään vastuuta pakoileva pelkuri.

Pataljoonan hyökkäys oli alkanut edellisen päivän aamuna, ja muutamaa pientä kahakkaa lukuun ottamatta eteneminen oli käynyt helposti. Vihollisen etujoukot olivat peräännyneet suosiolla suomalaisten hyökkäyskärkeä viivytäten. Ensimmäisen pataljoonan alkutavoite oli saavuttaa Ahvenlammen ja Valkealammen välinen kangas ja ottaa vesistöjen väliset mäet haltuunsa. Kolmas komppania hyökkäisi niittyalueiden yli ja toinen komppania oikealta metsän kautta. Ensimmäinen komppania oli reservissä. Suomalaisen tiedustelupartioiden mukaan venäläisten pääpuolustuslinja oli juuri lampien välisellä alueella, mutta tarkempaa tietoa vihollisen vahvuuksista ja ryhmytyksistä suomalaisilla ei ollut. Vasemmalla olevan Valkealammen puolelta hyökkäystä ei uskallettu yrittää, sillä maasto oli vaikeakulkuista suota eikä sitä ollut sen vuoksi lainkaan tiedusteltu. Henkilökohtaisesti Mäenpää oli melko varma, ettei vihollisen puolustus ollut kovin vahva, mutta se oli pelkkää arvelua.

Toisen divisioonan päätavoite, ja samalla myös JR 7:n, oli katkaista Laatokan rannikkojunarata, jotta vihollinen ei pystyisi sitä kautta kuljettamaan joukkojaan Laatokan Karjalassa hyökkäävän Karjalan armeijan oikeaan sivustaan. Osana divisioonan hyökkäystä JR 7:n piti aluksi vallata Tyrjän kylän tienristeys, joka oli erittäin tärkeä maanteitten solmukohta. Rykmentin ensimmäinen pataljoona hyökkäsi kärjessä.

Pieni Suomi oli jälleen joutunut mukaan suursodan näyttämölle, mutta enää suomalaiset eivät olleet yksin taistelllessaan suurta naapuriaan vastaan. Toistaiseksi lähes voittamaton Saksan sotakoneisto oli pitkällä itärintamalla hyökkäyksessä mukana, vaikka viralliset suomalaistahot eivät halunneetkaan puhua aseveljeydestä. Suomi kävi omaa, erillistä sotaansa, mutta yhteistyö Saksan kanssa ei jäänyt kenellekään epäselväksi.

Talvisodan jälkeisen välirauhan ajan suomalaiset olivat punninneet kuumeisesti vaihtoehtoja säilyttääkseen itsenäisyyden suurten mahtivaltioiden puristuksessa. Revanssihenki ja suoranainen kostonnälkä heräsivät useissa piireissä täyteen kukoistukseensa, koska talvisodan rauhanehdot olivat olleet suomalaisille musertavan raskaat ja epäoikeudenmukaiset. Uusi sota Saksan rinnalla toisi kärsimyksille hyvityksen korkojen kera.

Toki uuden sodan kynnyksellä oli suomalaisten puolelta löytynyt paljon epäilijöitäkin, joille Neuvostoliiton haastaminen uudelleen taistelukentillä oli pelottavaa uhkapeliä. Tulella leikkiminen saattaisi maksaa koko maan itsenäisyyden ja hirvittävän määrän ihmishenkiä. Soraäänistä huolimatta pieni valtio oli valinnut lopulta puolensa ja liittynyt mukaan Saksan leveään hyökkäysrintamaan. Sadattuhannet suomalaiset miehet ja naiset olivat valmiit täyttämään velvollisuutensa rakasta synnyinmaataan kohtaan, vaikka

talvisodan mukaiseen yhteishenkeen ja taistelun oikeutukseen ei koko kansan keskuudessa enää päästykään.

Aloite oli suomalaisten käsissä ja voimasuhteiden puntit olivat kerrankin tasan. Asehankinnat ja varsinkin tykistön resurssien lisääminen olivat kasvattaneet Suomen armeijan iskukykyä huomattavasti. Kahden suunnan suurhyökkäykseen suomalaisten voimat eivät kuitenkaan riittäneet. Karjalan armeija sai noin 100 000 miehellään ensin vallata Laatokan Karjalan Syvärille saakka ja sitten tulisi vasta Kannaksen vuoro.

Epätietoisuus sai Mäenpään hyvin huolestuneeksi, vaikka kunnianhimo tuntuikin päällimmäisenä. Suolistossa kiersi epämurkavasti ja vatsahapot nousivat kurkkuun asti. Hän oli aina yrittänyt olla paras kaikessa, mutta aikuisiässä siitä oli tullut enemmän taakka kuin hyve. Mäenpään isä oli iskostenut kolmeen poikaansa lapsesta lähtien, ettei epäonnistuminen ollut vaihtoehto. Järkyttävän kova kuri ilman minkäänlaista lämpöä oli seurannut Mäenpään veljessarjaa läpi elämän. Poikien oli oltava parhaita kaikessa, aina urheilusta työelämään. Merkittävä särö vanhimman Mäenpään maailmankatsomukseen oli tullut talvisodassa, kun vanhin poika oli kaatunut talvisodan viimeisenä päivänä joukkueenjohtajana Viipurinlahdella. Hyvin menestyneen sahayrityksen pohatta oli saanut konkreettisesti tuta, miten raadollista sota saattoi olla ja miten hauras ihmiselämä. Siihen ei edes paksu lompakko auttanut.

Mäenpää vilkaisi vuorotellen molemmille sivuilleen. Harmaa-asepukuisia suomalaissohilaita kyyristeli ojan suojassa kymmenittäin. Kypärät kiilsivät auringonpaisteessa ja kesätakit olivat hien kostuttamia. Pikakiväärejä, kiväärejä ja konepistooleja sojotti suuntiinsa, kukin sotilas piti tappo-välinettään tavallaan.

Kuiskauksia kuului kaikkialta ja joku jopa hihkui hiljaa ilosta. Mäenpää tiesi, että he olivat pakkautuneet liian lähellekään. Vihollisen hyvin suunnattu kranaatinheitinkeskitys tekisi pahaa jälkeä. Silti hän ei halunnut enää puuttua asiaan. Kokematon hyökkäysryhmitys voisi mennä heti alkuun sekaisin, jos he olisivat maastossa liian levällään. Mäenpää päätti luottaa tällä kertaa onneen, vaikka se olikin täysin sotalakien vastaista.

Nuorten miesten ilmeet heijastivat kypärien alta tunteja laidasta laitaan. Jännittyneitä, seikkailuhakuisia, revanssihenkisiä ja jopa uhmakkaita piirteitä paistoi parhaassa iässä olevien nuorukaisten kasvoilta. Pelkoa ei juuri näkynyt, suomalainen mies osasi peittää sen tunnon hyvin. Mäenpää oli ylpeä sotilaistaan, vaikka hän epäilikin kohta alkavan taistelun muokkaavan heitä vääjäämättömästi raaempaan suuntaan. Kuolema ja sodan julma arki nostaisivat näistä puhtoisista sieluista piirteitä, joista heillä ei ollut mitään tietoa. Todellista, rumaa sotaa heistä ei ollut Mäenpää mukaan luettuna kokenut kuin harva.

Monella ojassa kyyristelevällä sotilaalla oli tuttuja, jotka olivat kokeneet talvisodan teräsmyrskyt. Taipale, Summa, Kollaa olivat paikkoja, joista oli puhuttu paljon, mutta ne, jotka olivat kokeneet tulihelvetin paikan päällä, pysyivät yleensä hiljaa. Sodasta ei ollut mitään hohdokasta kerrottavaa. Nämä jatkosodan kynnyksellä palvelukseen astuneet nuorukaiset menivät hämilleen, jos he näkivät talvisodan sielullisesti rääkättyjä veteraaneja. Elämänilo ja kuolematomuuden tunne olivat varusmiesiässä olevien nuorten sotilaiden vallitseva voimavara.

Nyt oli heidän vuoronsa näyttää, kuinka sotia käytiin nuoruuden innolla. Lapsellinen uhma tulisi kyllä häviämään, siitä ei ollut epäilystäkään. Tilalle tulisi sodan raaka

todellisuus hirvittävine kauhuineen. Ehkä myös pelko näyttäisi sitten todelliset kasvonsa.

Mäenpään vitivalkoiset hiukset tuntuivat epämukavan nihkeiltä kypärän alla. Lipan sivusta pilkistävät suortuvat olivat liimautuneet otsaan kiinni. Jano raastoi kurkkua. Kuumuus tuntui tukahduttavalta. Hän laski pistoolin ojan penkalle karttalaukun päälle ja otti pitkän huikan kenttäpullostaan. Kusiainen alkoi purra vasemman käden kämmenselkää, Mäenpää huitaisi sen tiehensä. Kenttäpullosta kaatui nopean liikkeen seurauksena vettä hänen polvilleen.

– Helvetti, Mäenpää murahti ja otti uuden suullisen vettä kurkkunsa kostukkeeksi.

Alikersantti Leinonen kyykisteli Mäenpään vieressä ja hypisteli konepistoolinsa piippua. Juvalaisen alikersantin ilme oli mietтелиäs, finniset kasvot punoittivat kuumuudesta tai jännityksestä. Mäenpää pani kenttäpullon takaisin vyöleen roikkumaan. Hän olisi halunnut kysyä Leinoselta erästä asiaa mutta päätti pysyä lopulta hiljaa. Liikat kysymykset olisivat voineet kertoa miehille epävarmuudesta, jota Mäenpää ei halunnut missään tapauksessa tuoda julki. Johtajan piti kuvastaa itsevarmuutta, johon alaiset saattoivat tiukassa paikassa tukeutua.

Leinosen takana sotamies Pentti Keto kurkki keltaiset etuhampaat yhteen puristettuina ojanpenkan yli venäläisten suuntaan. Kypärä oli kallistunut takaraivolle ja kivääri oli käsissä valmiina. Oikean käden etusormi hiveli liipaisinta. Kaksi varsikäsikranaattia oli työnnetty kireälle vedetyn vyön väliin. Reppu oli jätetty muiden tavoin huollon hoiviin.

Kedon ulkoasu oli suttuinen niin kuin aina. Kesätakin ylänapit olivat auki ja hihat oli kääritty hauksiin asti rullalle. Housut olivat kuluneet ja likaiset. Jäntevien kyynärvarsien verisuonet pullistelivat ihon alla. Paksu kaulasuoni

sykki tummansinisenä. Kedon silmien katse pursui itse-luottamusta, aivan kuin hän olisi ollut kotonaan.

Mäenpää katsoi Ketoa ihmeissään. Tämä näytti sotilaan irvikuvalta sänkisellä parrallaan ja epäsiistillä vaatetuksel-laan, mutta jokin Kedon päättäväisessä olemuksessa sai Mäenpään tuntemaan suoranaista kateutta. Jännityksestä ei näkynyt merkkiäkään.

Parissa lyhyessä kahakassa Keto oli jo näyttänyt todelli-set taistelijan kyntensä, vaikka koulutusvaiheen aikana hän oli ollut usein pulassa epäsotilaallisen, välinpitämättömän asenteensa vuoksi. Mäenpää oli usein joutunut antamaan kurinpalautusta tälle romuluiselle sotamiehelle, jolla oli suuria vaikeuksia toimia ryhmässä. Keto ei rangaistuksista välittänyt, hän otti mukisematta vastaan mitä oli tarjolla. Muut sotilaat hivenen vierastivat tätä ikätoveriaan, jolle ei näyttänyt mikään merkitsevän mitään. Öykkäri tai pulliste-lija Keto ei silti ollut, hän oli vain kovin erilainen kuin kaikki muut nuoret miehet, joille tarinan iskentä, naiset ja huumori olivat kaikki kaikessa. Pari kertaa Mäenpää oli suunnitellut siirtävänsä Kedon toiseen yksikköön muiden riesaksi, mutta ovella ollut sota oli estänyt sen. Nyt näytti siltä, että Keto oli vihdoin elämässään löytänyt sodasta to-dellisen tarkoituksensa ja paikkansa.

Mäenpää unohti Kedon ja vilkaisi rannekelloaan. Sekunti-viisarit tuntuivat matelevan hitaasti eteenpäin. Vielä kaksi minuuttia niin helvetti repeäisi liitoksistaan.

Mäenpää tunki kiikarit kaulalla riippuvaan nahkaiseen koteloon ja otti pistoolin jälleen käteensä. Aseen metallinen pinta tuntui kuumuuden keskellä mukavan viileältä. Vatsaa kuitenkin kiersi entistä pahemmin ja ulostamisen tarve tun-tui voimakkaana. Mäenpää pelkäsi, että hän paskoisi hyök-käyksen alettua housuunsa. Hän jännitti vatsalihaksensa ja

alkoi tiedostamattaan puhkua saadakseen hengityksen voimalla epämiellyttävän tunteen aisoihin. Vierellä ollut alikersantti Leinonen katsoi johtajaansa kummissaan. Pieni epäilyksen varjo siivitti Leinosen mieltä hänen tutkaillessaan Mäenpään outoa käytöstä.

Yllättäen toisen joukkueen johtaja vänrikki Ismo Aho hivuttautui aivan Mäenpään vasemmalle puolelle ja kyljellään ojan penkkaan nojatessaan sanoi tomerasti:

– Toinen joukkue on valmis hyökkäykseen, herra kapteeni.

Mäenpää lopetti puhkumisen ja kääntyi hieman näreissään Ahon puoleen. Mitä sitä ilmiselvistä asioista piti enää ääneen puhua, Mäenpää ajatteli. Koko komppania oli ollut jo valmis monta minuuttia.

Tummahipiäinen, keskimittainen vänrikki Aho oli ylinnokas, virkaintoinen joukkueenjohtaja, joka mielisteli Mäenpäätä usein liiankin selvästi. Johtajana Aho oli hyvin toimelias, mutta oikea pelisilmä puuttui. Turha saksalaismallinen äkseeraaminen ei sopinut suomalaissotilaille ollenkaan, ja Aho oli vienyt sen koulutusvaiheen aikana välillä äärimilleen. Loputtomilla tupatarkastuksilla ja sulkeisharjoituksilla ei tehty pitkällä tähtäimellä loistavia taistelijoita.

Mäenpää mulkaisu Ahoa vihaisesti ja kivahti:

– Menkää heti omalle paikallenne joukkueenne tykö, Aho. Tässä kohtaa linjaa teille ei ole mitään käyttöä. Ymmärrättekö?

Mäenpäällä oli omassa epävarmuudessaan ihan riittävästi tekemistä, eikä Ahon läsnäolo auttanut asiaa yhtään.

– Ymmärrän, herra kapteeni, Aho sai vaivoin sanotuksi. Sitten hän kääntyi ja häipyi kompastellen ketjua pitkin vasemmalle. Joku sotilas naurahti Mäenpään takana tukahtuneesti. Tapahtuma ei ollut jäänyt lähellä olleilta sotilailta

huomaamatta tai kuulematta. Miehet pitivät vänrikki Ahoa turhanpäisenä nipottajana, joka ei osannut edes perseen-
nuolemista pitää muilta salassa.

Mäenpää alkoi miettiä, oliko hän tehnyt virheen. Ehkä hänen olisi pitänyt jättää Ahon joukkue reserviin ja ottaa vänrikki Salospohjan joukkue tilalle. Aho oli komppanian heikoin lenkki, siitä ei ollut epäilystäkään. Salospohja taas oli mies paikallaan, hieman liian suorapuheinen mutta hyvä johtaja. Toisaalta täällä ei voinut alkaa liikaa erittelemään ketään, jokaisen oli tehtävä osansa aina kenraalista sotamieheen. Ja nyt oli jo muutenkin myöhäistä, hyökkäys alkaisi ihan kohta.

Mäenpää vilkaisi niityn suuntaan. Kesäinen luonto eli yhä elämäänsä. Heikko tuuli heilutteli kevyesti mäenrinteessä kasvavia katajia ja niittyheinää. Aurinko porotti pilvettömältä taivaalta. Venäläisten asemia ei paljaalla silmällä erot-
tanut mäenpäältä millään, aivan kuin vihollista ei olisi ollut olemassakaan.

Pikimusta korppi kaarteli niityn päällä ja räkäyi vastenmielisesti. Muut linnut lensivät matkoihinsa. Mäenpää kurtisti kulmiaan. Mistä korppi tuohon tupsahti? Vaikka hän ei ollut millään lailla taikauskoinen, näyssä oli jotain sellaista, mistä Mäenpää ei pitänyt. Paskiainen olisi voinut pysyä poissa, Mäenpää manasi mielessään ja katsoi taas kelloaan.

Hiljaisuus oli laskeutunut linjassa odottavien sotilaiden keskuuteen. Alikersantti Leinonen oli ristinyt sormensa pystyssä seisovan konepistoolin ympärille ja piti silmiään kiinni. Näppyläinen otsa nojasi mustaa piippua vasten. Huulet liikkuvat, mutta puhetta ei kuulunut. Mäenpää oli varma, että Leinonen rukoili.

Vielä minuutti.

2

Uuuuuuu... uuuuu... uuu...
Suomalaistykistön tulenavaus ja ammuksien ulvonta saivat Mäenpään säpsähtämään. Jo pitkään hän oli odottanut tätä hetkeä, mutta silti se yllätti hänet. Sotilaat kyyristyivät vaistomaisesti syvemmälle ojan katveeseen, paitsi sotamies Keto. Hän ei liikahtanutkaan. Vain ote kivääristä tiukkeni ja ilme muuttui melkein pä malmattomaksi. Taistelu oli alkanut.

Seuraavat viisi minuuttia tykistö moukaroi mäkeä ja varsinkin sen ympäristöä hirvittäväällä voimalla. Kranaatteja satoi niitylle ja kaunis kesäinen idylli oli lopullisesti mennyttä. Multaa ja kasvustoa paiskautui ryöppyinä korkeuksiin. Kitukasvuinen kuusi viipotti ilmassa kuin kärrynpyörä. Ladon viereen osui ja sen katto syttyi tuleen. Puita ryski nurin ja eläimet kiiruhtivat piiloihinsa. Meteli oli hirvittävä. Maaperä tärisi kuin joku olisi takonut sitä jättiläismäisellä moukarilla. Seuraavat hetket näyttäisivät toden teolla, kuinka ihmiset tappoivat toisiaan.

Mäenpää laski jälleen pistoolin karttalaukun päälle, käsi vapisi hiukan. Sitten hän kaivoi kiikarit kotelosta ja nosti ne hiestä kostuneille silmilleen. Savua ja pölyä oli kaikkialla. Hän pyyhki hiet hihaansa ja katsoi uudelleen. Kauhunsekaisin tuntein hän tajusi, että suurin osa ammuksista ei osunut lainkaan mäelle. Mäenpää paiskasi kiikarit

penkalle, repi Leinosen hihasta lähemmäksi ja mylvi tämän korvaan:

– Heti yhteys tulenjohtajaan, Leinonen! Keskitys jää lyhyeksi. Korotus sata! Korotus sata!

Mäenpään sisällä kuohui. Miten ihmeessä tulenjohtaja itse ei nähnyt, että keskitys ei osunut täydellisesti maaliinsa. Saatanan perkeleen helvetti, Mäenpää raivosi sisimmässään.

Leinonen nyökkäsi ja rynnisti velvollisuudentuntoisesti täyttämään annettua tehtävää. Mäenpää vilkaisi molemmille sivuilleen ennen kuin hapuili kiikarit taas käsiinsä. Ojassa kyyhöttävät sotilaat näyttivät jähmettyneiltä suolapatsailta. Kasvot olivat kalpeita ja ilmeet haudanvakavia. Pelko tunki väkisin esiin heidän puhtoisista sieluistaan.

Epävarmuus kasvoi Mäenpää sisällä kuin myrsky. Hyökkäys ei ollut lähtenyt toivotusti käyntiin, vaikka vain harvoin tarkat suunnitelmat pitivät taistelussa täydellisesti kuttinsa. Muuttujia oli liikaa. Nykyaikaisen sotakoneiston piti toimia kuin rasvattuna eikä virheisiin ollut varaa. Muuten veri virtaisi.

Keskitykseen tuli lyhyt tauko. Taistelukenttä oli kauttaaltaan savun peitossa, heikko tuuli työnsi sitä hitaasti sivuun. Ladon katto kyti pienellä liekillä, toinen seinä oli osittain romahtanut. Hiljaisuus tuntui yliluonnollisen aavemaiselta, epätodelliselta.

Seesteinen hetki pyyhkäistiin hetkessä sivuun, kun suomalaisten raskaat kranaatinheittimet avasivat tulensa. Ammuksien ulina täytti kirkkaansinisen taivaan. Mäenpää tuijotti silmä kovana okulaarien läpi ja rukoili hartaasti, että uusi keskitys osuisi vihdoinkin kunnolla maaliinsa. Muurahainen iski pistimensä taas Mäenpään kämmenselkään, mutta enää hän ei edes huomannut sitä.

Kranaatinheitinkeskitys osui tällä kertaa jo paremmin muttei vielääkään täydellisesti. Ammukset satoivat pääosin niityn reunaan ja mäen tyveen. Katajat hävisivät räjähdyksien ja savun sekaan. Meteli oli nyt hieman erilainen, terävä muttei niin mahtavan voimakas.

Mäenpää kylpi hiessä ja epätoivossa. Hän olisi halunnut paiskata kiikarit jalkoihinsa, koska Leinosen viesti ei selvästikään ollut mennyt kunnolla perille. Miksi helvetissä keskitys jäi yhä vajaaksi?

Mäenpää työnsi kiikarit koteloon ja vilkaisi kelloaan. Hänen oli hyvin vaikea hillitä itseään. Rynnäkkö alkaisi minuutin päästä. Kranaatinheittimet jatkaisivat ammuntaansa vielä minuutin sen jälkeen. Oliko se riittävästi? Mäenpää pelkäsi, ettei ollut. Vihollisella oli varmasti jokin ässä hihassaan.

Ylävatsaan iski kova, pistävä kipu. Aivan kuin näkymätön puukko olisi lyöty Mäenpään sisuksiin. Hän painoi vaistomaisesti kätensä pallean päälle. Oksennus kipusi kurkkuun mutta palasi vielä vatsaan takaisin.

Vaivoin Mäenpää pystyi hillitsemään itsensä. Tahdonlujuus vei lopulta voiton. Isä ei ollut kasvattanut pojastaan sellaista miestä, joka antoi tiukan paikan tullen periksi. Mäenpää uskoi olevansa hyvä sotilas, mutta nopeat muutokset lyhyessä ajassa olivat liikaa. Vatsakin reistaili juuri huonolla hetkellä. Viimeisten sekuntien aikana hän toivoi, kunpa rynnäkkö jo alkaisi. Odottaminen oli kaikkein pahinta.

Kranaattien vielä räjähdellessä suomalaisjalkaväen hyökkäys viimein alkoi. Mäenpää nousi pystyyn ja huusi:

– Rynnäkköön, miehet! Rynnäkköön!

Harmaa massa kipusi ojasta ylös lähes samanaikaisesti ja lähti juoksemaan aseet tanassa puiden väleissä puikkelehtien mäkeä kohti. Käskeviä huutoja kuului joka puolelta, mutta

Mäenpää ei tahtonut saada niistä selvää. Meteli pysyi korviahuumaavana.

Hän viittoi ojassa seisten suuntaa kuin tuuliviiri, pistooli oli yhä hänen kädessään. Kuinka ylpeä Mäenpää tuolla hetkellä olikaan miehistään. Kukaan ei epäröinyt. Rynnäköön lähtiessään nuoret suomalaissotilaat halveksivat kuolemaa, mutta ehkä hyvin pian kaikki muuttuisi.

Salamannopein liikkein Mäenpää työnsi pistoolin koteloon ja pyöräytti karttalaukan hihnasta hartiansa yli kuppeelle roikkumaan. Kehoon iskenyt adrenaliiniryöppy vei epävarmuuden ja vatsavaivat hetkessä tieltään. Sydän takoi rinnassa täydellä teholla kuin rumpu. Edestä kantautuva hyökkäyshuuto kuulosti mahtavalta. Lyhyen hetken Mäenpää tunsu itsensä ja komppaniansa olevan voittamattomia.

Kaksi lähettiä kyyristeli matalana Mäenpään vieressä. Molemmat nuoret sotilaat katsoivat hiukan kummissaan rohkeuden puuskassa teutaroivaa johtajaansa. Tällaista Mäenpäättä he eivät olleet koskaan vielä nähneet.

Mäenpää olisi halunnut ehdottomasti liittyä hyökkäykseen mukaan, mutta se oli mahdoton ajatus. Hänen oli johdettava komppaniaansa taustalla ja pidettävä siten kaikki langat käsissään. Taistelu oli vasta alkanut, eikä vihollinen ollut tehnyt vielä yhtään mitään hyökkäyksen torjumiseksi. Sen tajuaminen pilasi Mäenpään huumaantuneen hetken. Hän pakotti itsensä rauhalliseksi, pyyhki hihaan hiet kasvoiltaan ja nosti kiikarit ties monennenko kerran lyhyen ajan sisällä jälleen silmilleen. Samalla hän laskeutui polvilleen ojanpohjalle ja asetti kyynärsänsä tukevasti ojanpenkan päälle. Pari kolme kusiaista liiskaantui oikean kyynärsän alle.

Kranaatinheitintuli loppui samassa kuin seinään.

VOITTOISAN TAISTELUN KALLIS HINTA

Kapteeni Aarne Mäenpää on polvillaan kärry-
polun ojassa ja tuijottaa silmä kovana mäkeä,
johon hänen johtamansa komppanian olisi
kohta hyökättävä. Kypärän hihna kiristää
leuan alla, hikipisarat valuvat ohimoilta poskille, ja FN-
pistooli on valmiina tappotyöhönsä.

Ympärieltä kuuluu kuiskauksia, ja Mäenpää tietää
miesten pakkautuneen maastoon turhan lähekkäin,
mutta kokematon hyökkäysryhmitys voisi liian levällään
mennä heti alusta sekaisin. Sodankäynnin kaikkien stra-
tegioiden vastaisesti Mäenpää päättää luottaa tämän
kerran onneensa.

Hetki vielä. Sitten helteinen kesäpäivä repeäisi liitok-
sistaan.

Kristian Kosonen heittää lukijan Laatokan luoteis-
puolelle keskelle jatkosotaa kesällä 1941. Tyrjän tais-
telussa Suomen joukot löivät puna-armeijan, mutta
voitonjuhlan sijaan Kosonen kuvaa intensiivisellä tyyli-
lään käsinkosketeltavan läheltä, miten pitkä ja verinen
tie sotilailla oli Tyrjään.

9 789523 761780

84.2 • ISBN 978-952-376-178-0

www.bazarkustannus.fi

Kannen suunnittelu Mika Tuominen

Kannen kuvat SA-kuva, Mika Tuominen